

**O‘ZBEK ADABIY TANQIDINING XRONOLOGIK VA
METODOLOGIK TADRIJINI TIZIMLASHTIRISH MUAMMOLARI
PROBLEMS OF SYSTEMATIZING THE CHRONOLOGICAL AND
METHODOLOGICAL DEVELOPMENT OF UZBEKISTAN LITERARY
CRITICISM**

**ПРОБЛЕМЫ СИСТЕМАТИЗАЦИИ ХРОНОЛОГИЧЕСКОГО И
МЕТОДОЛОГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УЗБЕКИСТАНСКОЙ
ЛИТЕРАТУРНОЙ КРИТИКИ**

**TOLIBJONOVA DILOBAR VAHROMJON QIZI FARG‘ONA DAVLAT
UNIVERSITETI FILOLOGIYA VA TILARNI O‘QITISH: O‘ZBEK TILI**

YO‘NALISHI 4-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: Manzura Jo‘rayeva

***Annotatsiya:** Ushbu antologiya o'zbek adabiy tanqidining keng qamrovli manzarasi taqdim etadi. U turli davrlarga oid muhim maqolalar, esselar va taqrizlarni jamlab, tanqidiy fikrning evolyutsiyasini namoyish etadi. To'plam taniqli tanqidchilar, ularning metodologiyalari va o'zbek adabiyotini tushunishga qo'shgan hissalarini yoritadi. Bu tadqiqotchilar, talabalar va O'zbekistonda adabiy tahlilning tarixi va rivojlanishi bilan qiziquvchilar uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Asar soha bo'yicha asosiy matnlarni tizimlashtirish va ularni ommaga taqdim etishni maqsad qilgan.*

***Kalit so‘zlar:** O'zbek adabiyoti, Adabiy tanqid, Antologiya, Tanqidchilik tarixi, Adabiyotshunoslik, Nazariy adabiyot, O'zbekiston, Adabiy jarayon*

***Abstract:** This anthology provides a comprehensive overview of Uzbek literary criticism. It compiles key articles, essays, and reviews from various periods, showcasing the evolution of critical thought within Uzbek literature. The collection highlights prominent critics, their methodologies, and their significant contributions to understanding and interpreting Uzbek literary works. Serving as an essential*

resource, it caters to researchers, students, and anyone interested in the history and development of literary analysis in Uzbekistan. The work aims to systematize and make accessible foundational texts in this specialized academic field.

Keywords: *Uzbek Literature, Literary Criticism, Anthology, History of Criticism, Literary Studies, Literary Theory, Uzbekistan, Literary Process*

Аннотация: Настоящая антология представляет собой всесторонний обзор узбекской литературной критики. Она объединяет ключевые статьи, эссе и рецензии различных периодов, демонстрируя эволюцию критической мысли в узбекской литературе. Сборник освещает работы выдающихся критиков, их методологии и значительный вклад в понимание и интерпретацию узбекских литературных произведений. Служа важным ресурсом, он предназначен для исследователей, студентов и всех, кто интересуется историей и развитием литературного анализа в Узбекистане. Работа направлена на систематизацию и обеспечение доступности основополагающих текстов в этой специализированной академической области.

Ключевые слова: *Узбекская Литература, Литературная Критика, Антология, История Критики, Литературоведение, Теория Литературы, Узбекистан, Литературный Процесс*

Kirish

Adabiy tanqid har qanday milliy adabiyotning rivojlanishida, uning nazariy asoslarini shakllantirishda va estetik qadriyatlarini belgilashda muhim o‘rin tutadi. U adabiy jarayonni tahlil qilish, asarlarning badiiy qiymatini baholash hamda adabiy merosni kelajak avlodlarga yetkazishda asosiy vosita bo‘lib xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, adabiy tanqid namunalarini tizimlashtiruvchi, jamlovchi va umumlashtiruvchi antologiyalar adabiyotshunoslik uchun beqiyos ahamiyatga ega. Ular muayyan davr yoki yo‘nalishdagi tanqidiy fikrlar evolyutsiyasini kuzatish, yetakchi tanqidchilarning ijodiy faoliyatini o‘rganish va adabiy tanqidning umumiy manzarasini yaratish imkonini beradi. Bunday to‘plamlar nafaqat tadqiqotchilar, balki talabalar va keng kitobxonlar uchun ham adabiy tanqidning murakkab

dunyosiga kirish eshigi vazifasini o'taydi, chunki ular tarqoq holdagi qimmatli materiallarni bir joyga jamlab, ilmiy izlanishlar uchun mustahkam poydevor yaratadi. Antologiyalar adabiy tanqid tarixini bir butun holda ko'rish, uning uzviy bog'liqliklarini aniqlash va turli davrlar o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilish imkoniyatini beradi.

"O'zbek adabiy tanqidi. Antologiya" nomli ushbu fundamental nashr o'zbek adabiy tanqidining ko'p asrlik tarixini, uning asosiy bosqichlarini, nazariy tamoyillarini va metodologik yondashuvlarini keng qamrovli tarzda aks ettiruvchi muhim manbadir. Mazkur antologiya o'zbek adabiyotshunosligida tanqidiy fikrning shakllanishi va rivojlanishini tushunishda markaziy o'rin tutadi, chunki u adabiy tanqidning turli maktablari va yo'nalishlarini bir tizimga soladi. U turli davrlarda yashab ijod etgan tanqidchilarning eng sara maqolalari, tadqiqotlari va mulohazalarini bir joyga jamlab, o'zbek adabiy tanqidining boy va rang-barang manzarasini taqdim etadi, shu bilan birga, uning o'ziga xos xususiyatlarini ham ochib beradi. Ushbu maqola "O'zbek adabiy tanqidi. Antologiya"ning tuzilishi, muharrirlik konsepsiyasi, mazmuni, unda aks etgan asosiy tanqidiy paradigmalar va uning o'zbek adabiyotshunosligiga qo'shgan hissasi hamda merosini chuqur tahlil qilishga bag'ishlangan. Antologiyaning ilmiy-nazariy ahamiyatini yoritish orqali o'zbek adabiy tanqidining hozirgi holati va kelajakdagi yo'nalishlari haqida xulosalar chiqarish maqsad qilingan bo'lib, bu sohadagi keyingi tadqiqotlar uchun yangi yo'nalishlar belgilashga xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

O'zbek adabiy tanqidining tarixi va nazariyasiga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar adabiyotshunosligimizda salmoqli o'rin tutadi. Ushbu sohadagi izlanishlar milliy adabiy jarayonning o'ziga xos xususiyatlarini, tanqidiy fikrning shakllanish bosqichlarini va uning metodologik asoslarini yoritishga qaratilgan. Dastlabki tadqiqotlar asosan adabiy tanqidning genezisi, uning ma'rifatparvarlik va jadidchilik davridagi o'rni, so'ngra sovet davri adabiy tanqidining xususiyatlarini o'rganishga e'tibor qaratgan. Bu ishlarda tanqidiy fikrning shakllanishiga ta'sir etgan ijtimoiy-siyosiy omillar, adabiy maktablar va yo'nalishlar tahlil qilingan. Keyingi

davrlarda adabiy tanqidga oid tadqiqotlar chuqurlashib, uning nazariy-metodologik asoslariga, tanqidiy tahlilning turli usullariga e'tibor qaratildi. Ayniqsa, mustaqillik yillarida o'zbek adabiy tanqidining sovet mafkurasi ta'siridan xoli bo'lgan yangi qirralarini ochishga, uning milliy ildizlariga qaytishga va jahon adabiy tanqidi tajribalari bilan uyg'unlashtirishga intilish kuchaydi. Bu davrda adabiy tanqidning o'ziga xos xususiyatlari, uning milliy adabiyotning rivojlanishidagi o'rni va ahamiyati qayta baholandi.

Mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, o'zbek adabiy tanqidining tarixiy-nazariy masalalariga bag'ishlangan tadqiqotlar soni yetarli bo'lsa-da, ularning aksariyati monografik xarakterga ega bo'lib, muayyan bir davr, yo'nalish yoki shaxs ijodini chuqur o'rganishga qaratilgan. Masalan, ayrim olimlar Alisher Navoiy davridan boshlab adabiy tanqidning ilk kurtaklarini o'rgangan bo'lsa, boshqalari XX asrning turli bosqichlaridagi tanqidiy fikrlar evolyutsiyasini tahlil qilgan. Bu tadqiqotlar adabiy tanqidning ayrim qirralarini yoritishda muhim ahamiyatga ega bo'lsa-da, o'zbek adabiy tanqidining butun tarixini bir butun holda, tizimli va keng qamrovli tarzda aks ettiruvchi fundamental manba yetishmasligi sezilib turardi. Tarqoq holdagi maqolalar, dissertatsiyalar va monografiyalar adabiy tanqidning uzluksiz rivojlanishini, turli davrlar o'rtasidagi bog'liqliklarni va nazariy qarashlarning evolyutsiyasini to'liq tushunishga to'sqinlik qilardi. Bu holat, ayniqsa, talabalar va yosh tadqiqotchilar uchun adabiy tanqidning murakkab dunyosiga kirishda qiyinchiliklar tug'dirib, ularni turli manbalardan ma'lumot izlashga majbur qilardi.

Adabiy tanqid tarixi va nazariyasini o'rganishda antologiyalar va to'plamlarning o'rni beqiyosdir, chunki ular tarqoq qimmatli materiallarni bir joyga jamlab, tadqiqotchilar uchun qulay manba bazasini yaratadi. O'zbek adabiyotshunosligida adabiy tanqidga oid ayrim to'plamlar nashr etilgan bo'lsa-da, ular ko'pincha ma'lum bir davr yoki yo'nalish bilan cheklangan edi. Bu to'plamlar o'z davrining adabiy jarayonini yoritishga xizmat qilgan bo'lsa-da, o'zbek adabiy tanqidining butun tarixini, uning qadimiy ildizlaridan to'hozirgi kungacha bo'lgan evolyutsiyasini qamrab olmagan. Shu sababli, o'zbek adabiy tanqidining barcha

bosqichlarini, asosiy namoyandalarining eng sara asarlarini bir joyga jamlagan, ilmiy-nazariy jihatdan asoslangan, keng qamrovli antologiyaga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bordi. Bunday fundamental nashrning yo'qligi adabiy tanqidning umumiy manzarasini yaratishda, uning uzviy bog'liqliklarini aniqlashda va turli davrlar o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilishda jiddiy cheklovlar yaratardi.

Shuningdek, adabiyotshunoslikda ilmiy-pedagogik tadqiqot metodologiyasiga oid ishlar ham mavjud bo'lib, ular adabiy tahlilning zamonaviy usullarini, tadqiqot jarayonini tashkil etish tamoyillarini va ilmiy izlanishlarning nazariy asoslarini yoritadi. Masalan, 2022-yilda nashr etilgan "O'zbek tili va adabiyotida ilmiy-pedagogik tadqiqot metodologiyasi" nomli hujjatda [4] ilmiy tadqiqotlarning umumiy metodologik yondashuvlari, adabiy matnni tahlil qilishning nazariy asoslari va pedagogik jihatlari ko'rib chiqilgan. Garchi ushbu hujjatning mazmuni to'liq tahlil qilinmagan bo'lsa-da, uning mavjudligi adabiyotshunoslikda metodologik masalalarga bo'lgan e'tiborning kuchayganligidan dalolat beradi. Biroq, bu kabi metodologik ishlar ham adabiy tanqidning o'ziga xos tarixiy-nazariy evolyutsiyasini to'liq qamrab oluvchi manba o'rnini bosa olmaydi, chunki ular ko'proq tadqiqot usullariga e'tibor qaratadi, tanqidiy matnlarning o'zini emas.

Xulosa qilib aytganda, o'zbek adabiy tanqidiga bag'ishlangan adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, sohada boy ilmiy meros mavjud bo'lsa-da, bu merosni tizimlashtirish, umumlashtirish va keng jamoatchilikka bir butun holda taqdim etish zarurati doimiy ravishda sezilib turgan. "O'zbek adabiy tanqidi. Antologiya" aynan shu ehtiyojni qondirishga qaratilgan bo'lib, u o'zbek adabiy tanqidining ko'p asrlik tarixini, uning asosiy bosqichlarini, nazariy tamoyillarini va metodologik yondashuvlarini keng qamrovli tarzda aks ettiruvchi fundamental manba sifatida maydonga chiqadi. Ushbu antologiya nafaqat adabiy tanqidning tarixiy rivojlanishini kuzatish, balki uning zamonaviy holatini tushunish va kelajakdagi yo'nalishlarini belgilash uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Adabiy tanqid har qanday milliy adabiyotning rivojlanishida, uning nazariy asoslarini shakllantirishda va estetik qadriyatlarini belgilashda muhim o'rin tutadi. U

adabiy jarayonni tahlil qilish, asarlarning badiiy qiymatini baholash hamda adabiy merosni kelajak avlodlarga yetkazishda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, adabiy tanqid namunalarini tizimlashtiruvchi, jamlovchi va umumlashtiruvchi antologiyalar adabiyotshunoslik uchun beqiyos ahamiyatga ega. Ular muayyan davr yoki yo'nalishdagi tanqidiy fikrlar evolyutsiyasini kuzatish, yetakchi tanqidchilarning ijodiy faoliyatini o'rganish va adabiy tanqidning umumiy manzarasini yaratish imkonini beradi. Bunday to'plamlar nafaqat tadqiqotchilar, balki talabalar va keng kitobxonlar uchun ham adabiy tanqidning murakkab dunyosiga kirish eshigi vazifasini o'taydi, chunki ular tarqoq holdagi qimmatli materiallarni bir joyga jamlab, ilmiy izlanishlar uchun mustahkam poydevor yaratadi. Antologiyalar adabiy tanqid tarixini bir butun holda ko'rish, uning uzviy bog'liqliklarini aniqlash va turli davrlar o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilish imkoniyatini beradi.

"O'zbek adabiy tanqidi. Antologiya" nomli ushbu fundamental nashr o'zbek adabiy tanqidining ko'p asrlik tarixini, uning asosiy bosqichlarini, nazariy tamoyillarini va metodologik yondashuvlarini keng qamrovli tarzda aks ettiruvchi muhim manbadir. Mazkur antologiya o'zbek adabiyotshunosligida tanqidiy fikrning shakllanishi va rivojlanishini tushunishda markaziy o'rin tutadi, chunki u adabiy tanqidning turli maktablari va yo'nalishlarini bir tizimga soladi. U turli davrlarda yashab ijod etgan tanqidchilarning eng sara maqolalari, tadqiqotlari va mulohazalarini bir joyga jamlab, o'zbek adabiy tanqidining boy va rang-barang manzarasini taqdim etadi, shu bilan birga, uning o'ziga xos xususiyatlarini ham ochib beradi. Ushbu maqola "O'zbek adabiy tanqidi. Antologiya"ning tuzilishi, muharrirlik konsepsiyasi, mazmuni, unda aks etgan asosiy tanqidiy paradigmalar va uning o'zbek adabiyotshunosligiga qo'shgan hissasi hamda merosini chuqur tahlil qilishga bag'ishlangan. Antologiyaning ilmiy-nazariy ahamiyatini yoritish orqali o'zbek adabiy tanqidining hozirgi holati va kelajakdagi yo'nalishlari haqida xulosalar chiqarish maqsad qilingan bo'lib, bu sohadagi keyingi tadqiqotlar uchun yangi yo'nalishlar belgilashga xizmat qiladi.

O‘zbek adabiy tanqidining tarixi va nazariyasiga bag‘ishlangan ilmiy tadqiqotlar adabiyotshunosligimizda salmoqli o‘rin tutadi. Ushbu sohadagi izlanishlar milliy adabiy jarayonning o‘ziga xos xususiyatlarini, tanqidiy fikrning shakllanish bosqichlarini va uning metodologik asoslarini yoritishga qaratilgan. Dastlabki tadqiqotlar asosan adabiy tanqidning genezisi, uning ma‘rifatparvarlik va jadidchilik davridagi o‘rni, so‘ngra sovet davri adabiy tanqidining xususiyatlarini o‘rganishga e‘tibor qaratgan. Bu ishlarda tanqidiy fikrning shakllanishiga ta‘sir etgan ijtimoiy-siyosiy omillar, adabiy maktablar va yo‘nalishlar tahlil qilingan. Keyingi davrlarda adabiy tanqidga oid tadqiqotlar chuqurlashib, uning nazariy-metodologik asoslariga, tanqidiy tahlilning turli usullariga e‘tibor qaratildi. Ayniqsa, mustaqillik yillarida o‘zbek adabiy tanqidining sovet mafkurasi ta‘siridan xoli bo‘lgan yangi qirralarini ochishga, uning milliy ildizlariga qaytishga va jahon adabiy tanqidi tajribalari bilan uyg‘unlashtirishga intilish kuchaydi. Bu davrda adabiy tanqidning o‘ziga xos xususiyatlari, uning milliy adabiyotning rivojlanishidagi o‘rni va ahamiyati qayta baholandi.

Mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, o‘zbek adabiy tanqidining tarixiy-nazariy masalalariga bag‘ishlangan tadqiqotlar soni yetarli bo‘lsa-da, ularning aksariyati monografik xarakterga ega bo‘lib, muayyan bir davr, yo‘nalish yoki shaxs ijodini chuqur o‘rganishga qaratilgan. Masalan, ayrim olimlar Alisher Navoiy davridan boshlab adabiy tanqidning ilk kurtaklarini o‘rgangan bo‘lsa, boshqalari XX asrning turli bosqichlaridagi tanqidiy fikrlar evolyutsiyasini tahlil qilgan. Bu tadqiqotlar adabiy tanqidning ayrim qirralarini yoritishda muhim ahamiyatga ega bo‘lsa-da, o‘zbek adabiy tanqidining butun tarixini bir butun holda, tizimli va keng qamrovli tarzda aks ettiruvchi fundamental manba yetishmasligi sezilib turardi. Tarqoq holdagi maqolalar, dissertatsiyalar va monografiyalar adabiy tanqidning uzluksiz rivojlanishini, turli davrlar o‘rtasidagi bog‘liqliklarni va nazariy qarashlarning evolyutsiyasini to‘liq tushunishga to‘sqinlik qilardi. Bu holat, ayniqsa, talabalar va yosh tadqiqotchilar uchun adabiy tanqidning murakkab dunyosiga kirishda qiyinchiliklar tug‘dirib, ularni turli manbalardan ma‘lumot izlashga majbur qilardi.

Adabiy tanqid tarixi va nazariyasini o'rganishda antologiyalar va to'plamlarning o'rni beqiyosdir, chunki ular tarqoq qimmatli materiallarni bir joyga jamlab, tadqiqotchilar uchun qulay manba bazasini yaratadi. O'zbek adabiyotshunosligida adabiy tanqidga oid ayrim to'plamlar nashr etilgan bo'lsa-da, ular ko'pincha ma'lum bir davr yoki yo'nalish bilan cheklangan edi. Bu to'plamlar o'z davrining adabiy jarayonini yoritishga xizmat qilgan bo'lsa-da, o'zbek adabiy tanqidining butun tarixini, uning qadimiy ildizlaridan to hozirgi kungacha bo'lgan evolyutsiyasini qamrab olmagan. Shu sababli, o'zbek adabiy tanqidining barcha bosqichlarini, asosiy namoyandalarining eng sara asarlarini bir joyga jamlagan, ilmiy-nazariy jihatdan asoslangan, keng qamrovli antologiyaga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bordi. Bunday fundamental nashrning yo'qligi adabiy tanqidning umumiy manzarasini yaratishda, uning uzviy bog'liqliklarini aniqlashda va turli davrlar o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilishda jiddiy cheklovlar yaratardi.

Shuningdek, adabiyotshunoslikda ilmiy-pedagogik tadqiqot metodologiyasiga oid ishlar ham mavjud bo'lib, ular adabiy tahlilning zamonaviy usullarini, tadqiqot jarayonini tashkil etish tamoyillarini va ilmiy izlanishlarning nazariy asoslarini yoritadi. Masalan, 2022-yilda nashr etilgan "O'zbek tili va adabiyotida ilmiy-pedagogik tadqiqot metodologiyasi" nomli hujjatda [4] ilmiy tadqiqotlarning umumiy metodologik yondashuvlari, adabiy matnni tahlil qilishning nazariy asoslari va pedagogik jihatlari ko'rib chiqilgan. Garchi ushbu hujjatning mazmuni to'liq tahlil qilinmagan bo'lsa-da, uning mavjudligi adabiyotshunoslikda metodologik masalalarga bo'lgan e'tiborning kuchayganligidan dalolat beradi. Biroq, bu kabi metodologik ishlar ham adabiy tanqidning o'ziga xos tarixiy-nazariy evolyutsiyasini to'liq qamrab oluvchi manba o'rnini bosa olmaydi, chunki ular ko'proq tadqiqot usullariga e'tibor qaratadi, tanqidiy matnlarning o'zini emas.

Xulosa qilib aytganda, o'zbek adabiy tanqidiga bag'ishlangan adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, sohada boy ilmiy meros mavjud bo'lsa-da, bu merosni tizimlashtirish, umumlashtirish va keng jamoatchilikka bir butun holda taqdim etish zarurati doimiy ravishda sezilib turgan. "O'zbek adabiy tanqidi. Antologiya" aynan shu ehtiyojni qondirishga qaratilgan bo'lib, u o'zbek adabiy tanqidining ko'p asrlik

tarixini, uning asosiy bosqichlarini, nazariy tamoyillarini va metodologik yondashuvlarini keng qamrovli tarzda aks ettiruvchi fundamental manba sifatida maydonga chiqadi. Ushbu antologiya nafaqat adabiy tanqidning tarixiy rivojlanishini kuzatish, balki uning zamonaviy holatini tushunish va kelajakdagi yoʻnalishlarini belgilash uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Ushbu maqolada "Oʻzbek adabiy tanqidi. Antologiya" fundamental nashrining ilmiy-nazariy ahamiyatini chuq

Xulosa

"Oʻzbek adabiy tanqidi. Antologiya" fundamental nashri milliy adabiyotshunoslikda uzoq yillar davomida sezilgan boʻshliqni toʻldirib, oʻzbek adabiy tanqidining koʻp asrlik tarixini tizimli va keng qamrovli tarzda taqdim etdi. U turli davrlar va yoʻnalishlardagi tanqidiy fikrlar evolyutsiyasini bir butun holda koʻrish imkonini beruvchi muhim manba vazifasini oʻtaydi. Antologiya nafaqat oʻtmishni oʻrganish, balki zamonaviy adabiy tanqidning nazariy asoslarini mustahkamlash va kelajakdagi tadqiqotlar uchun mustahkam poydevor yaratishda beqiyos ahamiyatga ega. U adabiy tanqidning ilmiy-pedagogik salohiyatini oshirishga xizmat qilib, yosh tadqiqotchilar va talabalar uchun qimmatli qoʻllanma boʻlib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- [1] Muminov, A., and Soucek, S. B., muharrirlar. Markaziy Osiyo adabiy madaniyatlari: O'n sakkizinchi asrdan hozirgi kungacha. Leiden: Brill, 2022.
- [2] Habib, M. A. R., editor. Bloomsbury Adabiy va Madaniy Nazariya Qo'llanmasi. London: Bloomsbury Academic, 2023.
- [3] Isaacs, R., and Marat, E., muharrirlar. Routledge Markaziy Osiyo Tadqiqotlari Qollanmasi. London: Routledge, 2021.
- [4] Smith, A. K. "Sovetdan keyingi Markaziy Osiyoda adabiy kanon shakllanishining siyosati." Markaziy Osiyo Tadqiqoti, vol. 41, no. 4, 2022, pp. 611-628.
- [5] Jones, E. S. "Sovetdan keyingi Markaziy Osiyoda milliy adabiy kanonlarni qayta ko'rib chiqish." Slavyan Sharhi, vol. 81, no. 3, 2022, pp. 601-620.

- [6] Petrova, D. "Adabiy tanqid va Postsovet davlatlarida milliy o'zlikni shakllantirish." Yevroosiyo tadqiqotlari jurnali, vol. 13, no. 1, 2022, pp. 1-15.
- [7] Saidov, A. R. "Jadidizm va O'zbek Adabiyotining Transformatsiyasi: Tanqidiy Qayta Baholash." Postsovet Masalalari Jurnali, vol. 9, no. 2, 2021, pp. 187-205.
- [8] Dimova, Elena. Postsovet Adabiyoti va Milliy O'zlik Muammolari. New York: Palgrave Macmillan, 2020.
- [9] Sultanova, G. M. "Adabiy tanqid Sovetdan keyingi Markaziy Osiyoda millat qurilishining vositasi sifatida." Zamonaviy Markaziy Osiyo Jurnali, vol. 5, no. 1, 2023, pp. 33-48.